

De leiderschapscrisis in Europa

René Smits

maandag 12 december 2011, 10:48

René Smits

De bijeenkomst van de Europese Raad op 8 en 9 december 2011 laat zien hoezeer in Europa sprake is van een leiderschapscrisis.

Door de financiële markten en de media was deze top opgeklopt tot de beslissende fase in het kat- en muisspel tussen de regeringen van de eurozone en de banken en beleggers. Ook serieuze kranten en adviseurs speculeren steeds weer over het voortbestaan van de gemeenschappelijke munt. Terwijl het gaat om een schulden crisis van overheden en een bankencrisis.

Griekenland is een bijzonder geval: bedrog met de statistieken en een extreem begrotingstekort. De andere perifere lidstaten hebben een te hoge overheidsschuld en een te groot begrotingstekort net als [alle](#) andere lidstaten, behalve [Finland](#), Estland, [Luxemburg](#) en, buiten de eurozone, Zweden. De financiële crisis die in 2007 begon, sloeg gaten in de begrotingen die, òòk in [Portugal](#) en [Ierland](#), daarvoor op orde waren. Financiële markten, al in een paniekstemming sinds de val van *Lehman Brothers*, zijn wantrouwig geworden jegens de regeringen van de eurozone. Die kunnen maar niet over hun eigen schaduw heen stappen. Keer op keer komen ze met 'oplossingen' die met zoveel moeite tot stand komen en soms zo weinig indruk maken, dat banken en *hedge funds* weer aan het speculeren gaan. Tegen zwak geachte broeders in de eurozone.

'E' van EMU enorm versterkt

Weddend op winst als politieke druk en economische zwakte zouden leiden tot de kennelijk gehoopte ondergang van de euro. Het koor van economen en politici die hun gelijk willen halen en vanwege de inderdaad onevenwichtige opzet van de EMU de toekomst in zwarte bewoordingen schetsen, zwelt bij elke top verder aan. Toch is de 'E' van de EMU in de afgelopen twee jaar enorm versterkt.

Maatregelen die tot voor kort volstrekt buiten de horizon lagen, zijn inmiddels **wet** (het 'six-pack'): veel strakkere begrotingsdiscipline, omkering van de besluitvorming die de rol van de Commissie aanzienlijk verstevigt, concurrentiekracht ijken en overheidsbeleid daarop toetsen. Verdere **versterking** zit in de pijplijn. Er zijn **crisismechanismen** voor lidstaten die alleen nog tegen onaanvaardbaar hoge tarieven kunnen lenen, al is de *funding* niet overtuigend en het bestuur evenmin. Maar ook daar zijn nu juist weer **stappen** gezet. Verder wordt begrotingsevenwicht en niet het voorkomen van een buitensporig tekort de regel, een afspraak die al in 1997 in Amsterdam is gemaakt bij de lancering van het **Stabiliteits- en Groeipact**.

A la carte-houding

Het gebrek aan leiderschap uit zich op twee manieren. De kakofonie tussen de Britten en de andere 26 die er toe leidt dat de nadere versterking in een afzonderlijk verdrag wordt gegoten, geeft aan dat in elk geval David Cameron geen visie heeft buiten benepen eigenbelang van de Londense City. Op de **BBC** zei hij dat het gepast was na te gaan '*which bits of Europe most benefit us as a nation*'. Een à la carte-houding een verantwoordelijke premier onwaardig. Zeker nu zijn eisenpakket om in te stemmen met een verdragswijziging voor een stevig begrotingspact voor de eurozone allerlei technische voorbehouden bevatte op noodzakelijke versterking van **het toezicht op de financiële markten**.

De andere 28 (26 andere lidstaten en voorzitters Van Rompuy en Barroso) zijn er kennelijk niet geslaagd de Britse premier aan te spreken op het gemeenschappelijk belang. Afzonderlijk kunnen de Europese staten niet veel. Daarom zijn discussies over verlies aan soevereiniteit ook weinig relevant: het is beter gezamenlijk zeggenschap uit te oefenen dan afzonderlijk machteloos te zijn, dunkt mij. Toch hebben ook de andere leden van de Europese Raad te weinig langetermijnperspectief geboden.

Investeringen in de economie van vooral de perifere lidstaten, duidelijkheid wat 'een gemeenschappelijk economisch beleid' op termijn inhoudt (dat de automatische stabilisatoren gaan werken op Europees niveau, zoals is vereist?) en gezamenlijke uitgifte van schuldobligaties (**eurobonds**) die de begrotingsdiscipline kunnen versterken (zie het **voorstel** waaraan mede-columnist Wim Boonstra en ik bijdroegen) hadden ook in de conclusies moeten voorkomen. De technische complicatie van een intergouvernamenteel verdrag tussen de 26 is onbevredigend; deze uitkomst geeft geen blijk van een gemeenschappelijke visie op de toekomst van Europa.